

Od predzgodovinske dobe, iz katere so v Uru ohranjene že glinaste ploščice še s podobopisno pisavo (ki spada v pozno Djemdet Nasrsko obdobje, je pa starejša od pisave, najdene v Fara-Šuruppaku) preko sumerske renesanse za časa tretje dinastije iz Ura, preko babilonske in asirske dobe nas seznanja W. z najdbami iz časa perzijskega gospostva. Zadnji pisмени spomeniki so iz časa Aleksandra Velikega in njegovega polbrata Filipa Arhidaja (leta 316). Ni znano, kdaj in zakaj je Evfrat spremenil svojo strugo in se za 16 km oddaljil od dotlej trgovskega mesta Ura. Namakalno omrežje je s tem propadlo, mesto so njegovi prebivalci polagoma zapustili, puščavski vetrovi so v teku stoletij zasuli s peskom nekdanj cvetoče mesto.

V Uru je najbolje ohranjen spodnji del stopničastega svetišča, tako imenovanega zikkurrata; W. podrobno popisuje zikkurrat, ki ga je zgradil Ur-Nammu (okoli 2050), obnovil pa Nabonid (okoli leta 550). Stavba je služila za vzorec zikkurratu v Babilonu. — Drugi odstavek obsega poročilo o 16 kraljevskih (?) predzgodovinskih grobovih, izkopanih v letih 1927/28 in 1928/29. V nekaterih izmed njih so poleg vladarja ali njegove žene (Subad) našli okostja do 80 dvorjanikov, ki so z vsem sijajem svojih dostojanstev sledili gospodarju v smrt. Čudovite umetnine iz zlata in srebra pričajo o visoki materialni kulturi te dobe, o kateri ni nobenih pisanih poročil. W. meni, da so še za časa tretje dinastije iz Ura obenem z mrtvim vladarjem pokopali tudi ljudi iz njegovega spremstva (str. 151 s.). — Tudi pravnemu zgodovinarju W.-eva knjiga marsikaj nudi. Za sumersko dobo ga seznanja s podrobnim evidentiranjem prejemkov in izdatkov v kolektivističnem tempeljskem gospodarstvu. Pobotnice pričajo o oddaji olja, surovega masla, ovac, goved itd.; v mesečnem obračunu so pregledno zajete dajatve celega meseca za posameznega člana tega velikega kolektiva. Druge ploščice poročajo o dodelitvah moke, olja idr. posameznim delavcem; kot mazilo proti glavobolu je bolnik dobil nakazano osminko najboljšega olja. Točen pregled so vodili o surovinah, dobavljenih različnim obrtnikom, zlasti tkalkam (str. 159 ss.).

Ne moremo dalje zasledovati izredno zanimivih Woolleyevih izvajanj, interesantom velja: vzemi, beri!

V. Korošec

Sumerische und akkadische Hymnen und Gebete, eingeleitet und übertragen von A. Falkenstein und W. von Soden. Die Bibliothek der Alten Welt, Reihe: Der Alte Orient. Artemis-Verlag Zürich/Stuttgart 1953, mali 8°, 423 str., 12 slik.

Zbirka vsebuje 46 sumerskih in 81 akadijskih himen in verskih pesnitev, ki sta jih prevedla vodilna nemška asiriologa: sumerolog A. Falkenstein (Heidelberg) in Wolfram von Soden (Dunaj). V obširnem uvodu (str. 7—56) seznanjata bralca najprej v glavnih potezah z zgodovino Sumercev ter z njihovim bogatim slovstvom; nato podrobno analizirata devet različnih tipov sumerskih verskih pesnitev. Lično opremljena zbirka bo zanimala predvsem literarnega zgodovinarja in primerjalnega veroslovca. V našem poročilu pa jo navajam zlasti zato, ker vsebuje tudi nekatere pesnitve, ki spričo pomanjkanja primarnih poročil služijo kot posredni zgodovinski vir. To velja zlasti za žalostinke o razdejanju mesta Ura, ko je propadla zadnja sumerska država (Ur III — str. 192 do 213), o odpeljanju zadnjega sumerskega kralja Ibbisina v elamsko sužnost (str. 189 ss.), o uničenju Akkada (str. 187 ss.). Nekaj pravnozgodovinskih drobcev najdemo v veliki Gudejevi himni o gradnji templja (str. 157—182), v himnah v čast različnim vladarjem (Lipit-Ištarju idr.) in končno v akadijski himni v čast sončnemu bogu Šamašu, ki ga slavi kot pravičnega sodnika (str. 240 ss.). Pregledu najpomembnejše literature in opombam sledi seznam lastnih imeu s kratkimi pojasnili. Dvanajst lepih fotografskih posnetkov v knjigi je večinoma v zvezi z zgodovinskimi ali mitološkimi osebnostmi, ki se omenjajo v pesnitvah.

Z navzočo zbirko sta avtorja odprla literarnozgodovinsko interesirani publiki vpogled v staro sumersko in akadskijsko poezijo, pri tem sta pa odkrila tudi marsikak zgodovinsko in pravnozgodovinsko važen podatek.

V. Korošec

F. R. Kraus, Ein Edikt des Königs Ammi-saduqa von Babylon. *Studia et Documenta ad Iura Orientis Antiqui pertinentia.* Vol. V. XVI + 260 str., 4 fotografski posnetki.

F. R. Kraus, sedaj profesor za asiriologijo na nizozemski univerzi v Leidenu, objavlja besedilo obširnega odloka, ki ga je izdal četrti Hammurabijev naslednik Ammizaduga (1582—1562). Z njim je odpustil zasebnikom različne dolgove, obenem je raznim skupinam prebivalcev Babilonije prav tako črtal njihove zaostanke. Objavljeno besedilo je F. R. Kraus obširno komentiral, pri čemer je uporabljal tudi bogato listinsko gradivo iz stare babilonske dobe. Pisatelj je dovršil s tem delo, ki daje dragocen vpogled v gospodarske in družbene razmere Babilonije za časa Hammurabijevih naslednikov. Obžalovati je le, da tudi to besedilo ni ohranjeno v celoti; izgubljen je predvsem tudi uvod, ki je najbrž vseboval vsaj nekaj podatkov o uvedbi in namenu teh predpisov.

Krausova rekonstrukcija besedila se opira na besedilo, ohranjeno na plošči Ni(ppur) 632, ki jo je leta 1941 našel v zbirki muzeja za Stari vzhod v Carigradu. Pred njegovo najdbo je bilo znano znatno bolj poškodovano besedilo, ki ga je po plošči Britanskega muzeja, št. 78259, prvi objavil leta 1914 pokojni angleški asiriolog Stephen Langdon. Že leta 1915 je poljski asiriolog Moses Schorr spoznal, da gre za odpust dolgov, in je ta ukrep imenoval babilonsko seisahtejo po zgledu znane Solonove seisahtije (Eine babylonische Seisachtie aus dem Anfang der Kassitenzeit). Besedilo je leta 1939 dopolnil še C. J. Gadd (London). Mimogrede naj omenimo, da F. R. Kraus ne uporablja besede seisahteja.

Kraus se ne omejuje na obdelavo in razlago besedila samega, ampak v zvezi z njim razpravlja o mnogih sorodnih problemih, tako o oblikah vladarskih ediktov, o gospodarskem poslovanju babilonskega dvora (»palačex«), o vrstah in oblikah posojil, o zakupnikovih dajatvah v Babilonu, o zaslužnjenu dolžnikov.

S svojo edicijo Ammizadugovega edikta je F. R. Kraus pomembno obogatil zbirko prevedenih starobabilonskih virov, hkrati tudi objasnil mnogo podrobnih pravnozgodovinskih problemov te dobe.

V. Korošec

M. E. L. Mallowan, Twenty-five Years of Mesopotamian Discovery. Published by the British School of Archaeology in Iraq. 1956. 8°, 81 str. z ilustracijami in zemljevidom.

Leta 1932 so v Londonu ustanovili British School of Archaeology in Iraq, ki ima velike zasluge za pospeševanje britanskih arheoloških izkopavanj v Mezopotamiji. Vsako leto izdaja dva zvezka (spomladi in jeseni) revije Iraq, v katerih so poročila o novih izkopavanjih in tudi objavljeni važnejši novi napisi. Za srebrni jubilej te pomembne ustanove je njen direktor, ugledni arheolog prof. M. E. L. Mallowan, objavil lepo pregledno poročilo o uspehih njenih izkopavanj. Prvo izkopavanje je bilo leta 1932 pri griču Arpačijah, kakih 6 km vzhodno od Tigrisa in Niniv. Tu so prodrli do najstarejše plasti človeških naselbin, ki je bila starejša kakor najstarejša doslej znana El Obeidska kultura v južni Mezopotamiji. O pisavi še ni sledu, najdena pa je bila keramika, enaka keramiki v Tell Halafu in Samarru.

Prebivalstvo se je ukvarjalo s poljedelstvom in živinorejo; bilo je podjetno in preudarno. Obrtniški izdelki so dosegli pomembno višino. Avtor ugotavlja tudi nekaj sledov obstoječe občinske organizacije (ostanki cest, upravnege poslopja).

V letih 1934—1937 so izkopavali Chagar Bazar v zgornji dolini reke Habur. Tu vodijo sledovi od najstarejših naselbin do let 2000—1400. Iz tega časa, ko se